

บทคัดย่อ

เรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 1 พ.ศ.2554
ผู้วิจัย	นางสาวกนกพร สุขสาย นายบรรทม เครือวัลย์ นายจิรวัฒน์ สว่างวงศ์
หน่วยงาน	โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราชร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 1 พ.ศ.2554” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อสำรวจและทบทวนองค์ความรู้ท้องถิ่น ในด้านหลักสูตรท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นและงานวิจัยเกี่ยวกับท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อสร้างเครือข่ายครูในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อสังเคราะห์บทเรียน วิเคราะห์สภาพหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ดำเนินการผ่านมาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ และเป็นแนวทางต่อการทำงานในระยะต่อไป

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้บนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 - 5 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนชุมชน ครูและนักเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม 3) การประชุมเสวนาเพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้บนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี 4) การสอบถาม/สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า

1. การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ได้พัฒนาต่อเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม) ที่ได้กำหนดรายวิชาบังคับเลือกสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคือรายวิชาท้องถิ่นของเรา ส่งผลให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นในทุกๆ ด้าน ส่วนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไม่ได้กำหนดชัดเจนเกี่ยวกับการสอนสาระท้องถิ่นในโรงเรียนแต่กำหนดกรอบกว้างๆ ไว้ว่าสาระแกนกลางร้อยละ 70 สาระท้องถิ่น 30 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้สถานศึกษาสามารถ

นำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

2. บริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นในโรงเรียนคือ ด้านด้านคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือด้านวัฒนธรรม กลไกสนับสนุนต่อการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม รองลงมาคือ มีคำสั่งจากกระทรวงศึกษาธิการเพิ่มเติมรายวิชาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในหลักสูตรแกนกลาง ปัจจุบันชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และโรงเรียนยังใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

3. จังหวัดอุบลราชธานีมีเครือข่ายหนุนเสริมการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของโครงการต่างๆ แต่ยังไม่มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายในระดับโรงเรียนที่จัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นสำหรับระดับปฐมวัยจะจัดโดยบูรณาการผ่านการจัดประสบการณ์ ในระดับประถมและระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีการบูรณาการในสาระแกนกลางกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ในการจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี นอกจากนี้จะมีในกิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นพบว่า มีความหลากหลายสอนเนื้อหาอิงตำราเรียน สอนแบบสืบค้น โครงงาน/โครงการวิจัย กิจกรรมเรียนรู้นอกห้องเรียนศึกษาชุมชน ค่าย/ชมรม คุรุบรรยาย ใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียน และรูปแบบอื่นๆ

5. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครู โรงเรียนและชุมชน ได้แก่ นักเรียนร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เกิดความรู้สึกสำนึกรัก ภูมิใจ และตระหนักในคุณค่าของความรู้ท้องถิ่น และได้รับการยกย่องหรือได้รับรางวัลจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น ผลที่เกิดขึ้นกับครูคือ การผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การได้รับการยกย่องหรือรางวัล การเลื่อนวิทยฐานะ การได้รับการยอมรับจากชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น

6. ข้อเสนอแนะ 1) ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานีควรมีการเชื่อมโยงหลักสูตรในระดับชาติกับบริบทของพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกัน และควรมีการสร้างภาคี / เครือข่าย เพื่อพัฒนาร่วมกัน 2) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นให้สำเร็จ บรรลุเป้าหมายปัจจัยที่สำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษา โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้initiate กำกับ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอ 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในปัจจุบันควรเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอยู่รอดได้ในอนาคต มีสำนึกรักท้องถิ่นและรักประเทศไทย ให้นักเรียนรู้อดีต รู้ปัจจุบัน และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลเมืองดีของสังคม

Abstract

Title	The Development of Local Curriculum and Learning Process Based on the Participation of Community in Ubon Ratchathani Province PHASE 1, 2011
Researcher	Ms. Kanokpohn Suksai, Mr. Bunthom Kruawan, Mr. Jirawat Sawangwong
Organization	Benchama Maharat School cooperated with The Thailand Research Fund (TRF)

The study of “The Development of Local Curriculum and Learning Process Based on the Participation of Community in Ubon Ratchathani Province PHASE 1, 2011” aims to

1. investigate and review local knowledge in local curriculum, local learning process and local researches in Ubon Ratchatani
2. create teachers network to develop local curriculum and learning process for the settlement of homeland cooperated with local communities in Ubon Ratchatani
3. analyze local learning curriculum and local learning process condition and the existing local curriculum in Ubon Ratchatani in order to find out the suggestions also solutions and to determine the direction for the later phase

Data were collected from involvers in curriculum and learning process development for the settlement of homeland in Ubon Ratchathani including the Secondary Education Office Service Area 29, the Primary Education Office Service Area 1 – 5, involving organizations, experts, community representatives, teachers, and students. Data were collected by 1) studying from related researches 2) using questionnaire 3) holding a seminar on curriculum and learning process development for the settlement of homeland in Ubon Ratchathani. 4) Asking and interviewing involvers. Data were analyzed by using SPSS statistical analysis program to find out statistics including frequency distribution and percentage. Moreover, Qualitative data were analyzed by using Content Analysis.

Result of the study showed that

1. Local curriculum and learning process for the settlement of homeland in Ubon Ratchathani was continuously developed following The Basic Education Curriculum. One condition that was announced in The Basic Education Curriculum 1978 (revised version) is the determination in providing Our Community subject as an elective subject for

secondary school students. Therefore, all secondary school students get a chance to study about their local communities in all dimensions. However, The Basic Education Curriculum 2001 was not announced clearly about local curriculum. It gave only the wide concept that school curriculum should provide 70% of core curriculum and 30% of local curriculum. Further from that, The Basic Education Curriculum 2008, Office of Thai Basic Education Commission, gave a condition to all Education Office Service Area to create a concept of local curriculum for schools in their areas based on their own contexts that related to their own area.

2. Community contexts that support the development of local curriculum and learning process are local wisdom value dimension and culture dimension, respectively. The mechanisms that support the promotion of local curriculum development are school administrators who really support the development, and the announcement from Ministry of Education to add more local curriculum into the core curriculum. Moreover, nowadays, people in the community involve in sharing their opinion in local curriculum administration including being a presenter and instructor to share their knowledge to school students also other people in the community.

3. There is a supporting network that holds any projects and continuously help developing local curriculum and learning process in Ubon Ratchathani. However, that network is not operated in school level and does not concretely provide local curriculum to school.

4. Local curriculum and learning process for early school students is operated by experiencing through the real setting; whereas, the operation of local curriculum for elementary and secondary school students is integrated into core curriculum and all 8 substances of learning. When local subject is designed, mostly it is added to social, religion and culture learning substance, occupation and technology learning substance, and some are in learners' club activity and in scout activity. Local subject is processed in many approaches such as instruction-based learning from text books, research-based learning, learning by doing project or research, community-based learning from outside classroom, learning by holding camp or club, teacher instruction-based learning, technology-based learning and so on.

5. The result of local curriculum operation to students, teachers, schools and communities is students have more chance in participating in cultural, traditional, and religion activities. It also contributes to love, pride, and awareness in local knowledge value.

Moreover, there are local curriculum honors and awards that can encourage local curriculum development. The results to teachers are teacher can create their own learning materials and can innovate new learning processes that may lead to honors and awards even promotion and acceptance from people in their communities. The result to community is that community has a chance to help administrate local curriculum.

6. Suggestions are 1) the national curriculum should be integrated to Ubon Ratchathani local curriculum in which the contexts are similar and relate to each other, 2) the main factor that supports the local curriculum development to succeed is school administrators who should be continuously observed and followed by Education Office Service Area, 3) the local curriculum should focus on students to gain knowledge for their surviving in the future and also make them get love and pride in their local community even Thailand. Importantly, students should know history, present, future and the changing in their society and they should grow to be good people for their society as well.